

## Rechten van kinderen in de Nederlandse asielopvang

Position paper van UNICEF Nederland ten behoeve van het rondetafelgesprek van de commissie Asiel en Migratie over de Rechten van kinderen in de asielopvang, d.d. 9 september 2025.

Elk kind in Nederland, ongeacht verblijfsstatus, heeft dezelfde rechten. Dat is vastgelegd in het VN-Kinderrechtenverdrag (IVRK). UNICEF Nederland constateert dat de rechten van kinderen in de asielopvang op structurele wijze onder druk staan.

Kinderen van asielzoekers hebben, ongeacht woonplaats, verblijfstatus of land van herkomst, een fundamenteel recht op bescherming, onderwijs, gezondheidszorg, privacy en veiligheid. Toch wonen duizenden asielzoekerskinderen in Nederland langdurig in opvanglocaties die niet zijn ingericht op het bieden van een veilige, stabiele en kindvriendelijke omgeving. Een grote groep kinderen ervaart op dagelijkse basis stress, onzekerheid en onveiligheid.

Met name in de noodopvang is de situatie op een groot aantal locaties schrijnend. Deze locaties zijn ingericht op een zeer tijdelijk verblijf – met alle soberheid van dien – terwijl kinderen hier in de praktijk soms maanden of jaren verblijven. Het aantal kinderen in de noodopvang is inmiddels gestegen naar meer dan zeventuizend, een verdubbeling ten opzichte van 2022. De Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd luidde al meermaals de noodklok: op dit soort locaties lopen kinderen een ernstig risico op ernstige en blijvende ontwikkelingsschade.<sup>1</sup>

In dit position paper besteden we aandacht aan vijf gebieden waarop kinderrechten onder druk staan: het tijdelijke karakter van de opvang, onderwijs, zorg, veiligheid en privacy. De mate waarin diverse rechten worden geschonden of onder druk staan verschilt per locatie, maar zonder twijfel stelt UNICEF Nederland dat de structurele problemen onmiskenbaar zijn en over de hele linie van de opvang spelen.<sup>2</sup> Na het bespreken van deze aandachtsgebieden gaan we in op de recent aangenomen asielwetten, die de situatie van kinderen in de opvang verder dreigen te verslechteren. We sluiten dit paper af met aanbevelingen.

### Tijdelijke opvanglocaties

Ruim twee derde van de tijdelijke opvanglocaties bestaat uit noodopvang, zoals sporthallen, hotels, schepen of leegstaande kantoorpanden.<sup>3</sup> Deze plekken zijn ingericht op een zeer kort verblijf van slechts enkele weken, maar in de praktijk verblijven kinderen er gemiddeld acht maanden.<sup>4</sup>

Naast het feit dat deze locaties niet zijn ingericht op langdurig verblijf en op het welzijn van kinderen, is het gevolg van deze tijdelijkheid ook dat kinderen vaak meerdere keren moeten verhuizen. Het lukt lang niet altijd kinderen hierop voor te bereiden. Dit leidt tot voortdurende onzekerheid. Kinderen krijgen geregeld geen kans om afscheid te nemen van hun omgeving, klasgenoten of hulpverleners doordat een verhuizing zo kort van tevoren worden gemeld. UNICEF hoort van zorgverleners en docenten in de praktijk dat zij zien dat kinderen zich moeilijk hechten, geen vriendjes meer maken en angstig en teruggetrokken zijn. Jeugdartsen waarschuwen dat meerdere verhuizingen per jaar het risico op psychosociale problemen aanzienlijk vergroot.<sup>5</sup>

1. Meest recent: <https://www.igj.nl/publicaties/publicaties/2025/02/26/het-risico-op-blijvende-gezondheidsschade-ver-eist-nu-verbetering-voor-de-meest-kwetsbare-asielzoekers> en <https://www.igj.nl/publicaties/brieven/2025/07/29/brief-verbetermaatregelen-noodopvang-situatie-kinderen-onveranderlijk-zorgelijk>

2. De problemen die hier worden beschreven staan los van de specifieke uitdagingen waar kinderen uit Oekraïne mee te maken hebben, die een apart aandachtspunt vormen.

3. <https://www.igj.nl/publicaties/brieven/2025/07/29/brief-verbetermaatregelen-noodopvang-situatie-kinderen-onveranderlijk-zorgelijk>

4. <https://www.igj.nl/publicaties/brieven/2025/07/29/brief-verbetermaatregelen-noodopvang-situatie-kinderen-onveranderlijk-zorgelijk>

5. Lees bijvoorbeeld het rapport Structuur, Steun en Stabiliteit van Jeugdarts Marjolein van der Kuil <https://kind-in-azc.nl/structuur-steun-en-stabiliteit/>

Daarnaast zorgen de vele wisselingen voor het afbreken van onderwijs en hulpverleningstrajecten. Dit leidt tot het missen van onderwijstijd en tot het niet afmaken van broodnodige hulpverlening, zoals traumatherapie. Dat is zorgelijk, want de ontwikkeling van een kind kun je niet even pauzeren en later weer oppakken. De effecten op de lange termijn zijn niet te overzien.

De tijdelijkheid van de opvang is daarmee niet alleen een direct probleem voor het welzijn van kinderen, maar ook een onderliggende oorzaak van structurele knelpunten in de asielopvang, zoals het onderwijs, de zorg, de veiligheid en de privacy.

## Onderwijs

Toegang tot goed en doorlopend onderwijs is voor veel kinderen in de opvang niet vanzelfsprekend. Zo is het voor scholen lastig om op korte termijn en voor een tijdelijke periode onderwijsvoorzieningen op te schalen. Het onderwijs geeft zelf aan dat zij vaak pas laat op de hoogte worden gesteld van opvangplannen, waardoor opschalen nog moeilijker wordt. Ook het lerarentekort speelt in sommige regio's een grote rol. Daarnaast houdt het plaatsingsbeleid van het COA geen rekening met beschikbare onderwijsplekken. Dit leidt er in de praktijk toe dat er regelmatig locaties zijn waar een basisschool leeg staat of dat er in dorpen waar de lokale scholen staan te springen om extra leerlingen geen kinderen in de opvang worden geplaatst, terwijl kinderen op andere opvangplekken niet naar school kunnen vanwege wachtlijsten of lerarentekorten. Daarnaast is er bij verhuizingen vaak geen tijdige overdracht van dossiers, of gaat dit moeizaam, waardoor leerachterstanden ontstaan en continuïteit ontbreekt.

Het gevolg is dat er kinderen zijn die weken of zelfs maanden niet naar school gaan. In sommige gevallen, met name bij alleenstaande minderjarige vreemdelingen (amv's) kan dat zelfs oplopen tot meer dan een jaar. Kinderen missen niet alleen onderwijsinhoud, maar ook de structuur, veiligheid en sociale contacten die school biedt. Artikel 28 van het VN-Kinderrechtenverdrag waarborgt het recht op onderwijs voor ieder kind en stelt dat lidstaten, waaronder Nederland, obstakels actief moeten wegnemen.

## Zorg

Ook rondom (jeugd)zorg spelen problemen. Kinderen worden regelmatig tijdens intensieve hulptrajecten verhuisd, waarbij overdracht en afstemming tussen zorgverleners moeilijk is. Zo weten zorgverleners bijvoorbeeld lang niet altijd waar een kind heen wordt geplaatst, waardoor overdracht bijna onmogelijk is. UNICEF krijgt daarnaast signalen dat gemeenten terughoudend zijn met het inzetten van jeugdzorg voor asielzoekerskinderen, mede omdat het kind mogelijk weer snel zal verhuizen. Geestelijke gezondheidszorg is regelmatig niet beschikbaar of toegankelijk. Dit leidt ertoe dat kinderen met psychische klachten, trauma's of ontwikkelingsstoornissen ontoereikende hulp krijgen.

Artikel 24 van het VN-Kinderrechtenverdrag bepaalt dat ieder kind recht heeft op de best mogelijke gezondheid en op toegang tot gezondheidszorg. Op dit moment lukt het om praktische redenen te vaak niet om kinderen in de asielopvang passende zorg te bieden.

## Veiligheid

Zowel de omgeving van opvanglocaties als de situatie binnen de locaties kennen grote gebreken als het gaat om de veiligheid van kinderen. De kwaliteit en ligging van sommige locaties vormen een direct risico, zoals opvangplekken naast drukke wegen of in de buurt van water.

Binnen de locaties is een gebrek aan structureel toezicht en zicht op de individuele situatie van kinderen door capaciteitsdruk en de wisseling van begeleiders als gevolg van de verhuizingen. Dit vergroot het risico op onveilige situaties. Doelgroepen lopen door elkaar, kinderen verblijven tussen volwassenen die onder grote spanning leven en hun eigen problemen en uitdagingen hebben. Kinderen dwalen in hun eentje over grote locaties en toezicht ontbreekt.

Dit terwijl kinderen recht hebben op bescherming tegen fysieke en geestelijke schade (artikel 19 IVRK), en een goede ontwikkeling (artikel 6 IVRK). Bovendien is de overheid verplicht om erop toe te zien dat voorzieningen voor kinderen voldoen aan de wettelijke eisen met betrekking tot veiligheid (artikel 3 lid 3 IVRK).

## Privacy

In veel noodopvanglocaties is sprake van ernstige tekortkomingen op het gebied van privacy. Meerdere gezinnen delen één kamer of verblijven in ruimtes zonder plafonds of met slechts gedeeltelijke scheidingswanden, waar geluid en licht niet gedempt worden. Ook intieme geluiden of gesprekken zijn daardoor overdag en 's nachts hoorbaar en soms zelfs zichtbaar voor kinderen. Kinderen hebben nauwelijks plekken waar zij zich kunnen terugtrekken, (alleen) kunnen spelen of rustig kunnen studeren. Ze worden constant geconfronteerd met zorgen en stress van volwassenen. Het recht op privacy (artikel 16 IVRK) en op een veilige, kindvriendelijke leefomgeving (onder andere artikel 31 IVRK) staan hierdoor onder druk. Wanneer kinderen langdurig opgroeien in een omgeving waarin hun behoefte aan privacy structureel wordt genegeerd, heeft dit nadelige gevolgen voor hun gevoel van veiligheid en hun algehele ontwikkeling.

## Geen verbetering van de opvang door asielwetten

De situatie in de asielopvang is al lange tijd niet in lijn met kinderrechtenstandaarden. De recent aangenomen asielwetten verbeteren dit naar verwachting niet. Zij dreigen de positie van kinderen in de opvang verder te verzwakken. Dankzij nieuwe wetgeving neemt de complexiteit van de asielprocedure toe, terwijl de uitvoeringsorganisaties al flink onder druk staan. Wij zien daardoor een groot risico voor een nog langer verblijf in de opvang. Hierdoor is het risico reëel dat kinderen langer in onzekere en ongeschikte omstandigheden moeten verblijven, waarmee zij nog langer kans lopen op ontwikkelingsschade. De wetgeving raakt kinderen daarmee onevenredig hard, maar er is geen belangenafweging gemaakt of getoetst aan de rechten van het kind. Er lijkt nauwelijks aandacht te zijn voor de positie van kinderen en vanuit UNICEF Nederland vragen wij uw aandacht hiervoor.

### Aanbevelingen vanuit UNICEF Nederland:

#### • Zet structureel in op vaste, kleinschalige opvanglocaties

Beperk het gebruik van noodopvang en vervang deze zo snel mogelijk door vaste, kindvriendelijke locaties die voldoen aan veiligheidseisen en behoeften van kinderen.

#### • Borg continuïteit van onderwijs en zorg

Garandeer dat kinderen toegang hebben tot kwalitatief onderwijs en passende (jeugd)zorg, ongeacht de duur van hun verblijf. Zorg ervoor dat overdracht van school- en zorgdossiers soepel verloopt, zodat trajecten en onderwijs na een verhuizing direct kunnen worden voortgezet. Zorg ervoor dat kinderen geplaatst worden op locaties waar onderwijs beschikbaar is.

#### • Voorkom dat de nieuwe asielwetten kinderrechten verder ondermijnen

Voer een [kinderrechtentoets](#) uit op de recent aangenomen asielwetten en neem maatregelen om ongewenste effecten van de wetgeving op de positie en de ontwikkeling van kinderen in de asielopvang weg te nemen. Neem het belang van het kind expliciet op als toetsingscriterium in besluitvorming en uitvoeringskaders.

#### • Draag uit dat kinderrechten er voor elk kind in Nederland toe doen, ongeacht verblijfstatus

De politiek dient moeilijke afwegingen te maken waarin niet iedereen het met elkaar eens is. Maar de overheid draagt een verantwoordelijkheid voor elk kind in Nederland, ongeacht verblijfstatus. De rechten van asielzoekerskinderen zijn niet inwisselbaar en niet minder waard dan de rechten van ieder ander kind in Nederland. Wij hopen dat u dit blijft uitdragen.

UNICEF is de VN-kinderrechtenorganisatie, met een unieke opdracht vanuit de Verenigde Naties: alle kinderen geven waar ze recht op hebben. UNICEF werkt samen met overheden en partners en zet zich in voor het waarborgen van kinderrechten. Dat doen we in Nederland en overal op de wereld. Samen maken we het verschil voor ieder kind. Voor nu én morgen.